

כי תשא (105)

הַעֲשִׂיר לֹא יִרְבֶּה (ל, טו)

מה הם "בגדי הקב"ה", שבהם תפס משה, כביכול

וַעֲתָה הִנֵּיתָה לִי (לב, י)

א"ר אבהו: אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, מלמד שתפסו משה להקב"ה כאדם שהוא תופס את חברו בבגדו ואמר לפניו: רבונו של עולם, אין אני מניחך עד שתמחול ותסלח להם (ברכות לב:)

ביאור נפלא כותב הצ"ח בדברים אלו, שאף שדבריו "הם רק לשבר את האוזן". וכך מתבארים הדברים: בגדיו של האדם מורים על מה שבליבו. אדם שמח לובש בגדי שמחה וחג, לעומת זאת אדם השרוי באבל וצער לובש בגדי שחורים וחוגר שק. ואם היא שעת מלחמה הרי האדם ילבש בגדי נקם, חרב, וחנית. וכך גם הקב"ה: אמנם בו אין כל שינוי אבל השינוי הוא במידותיו, דהיינו, שכביכול מידותיו של הקב"ה משתנות לפי התנהגות בני האדם המקבלים ממנו יתברך באותו זמן. אם היא שעת רצון, שבריותיו עושים רצונו ומעשיהם עולים לריח ניחוח לפניו, לובש הקב"ה בגדי רצון וחסד, ואם חס ושלום הבריות מכעיסין לפניו במעשים רעים הוא שעת הזעם, לובש הקב"ה כביכול בגדים המורים על מידת הדין ועל הרוגז.

מעתה, אין לך שעת זעם כשעת העגל, ואז כביכול השתמש הקב"ה בבגדי נקם, כלומר במידת הדין, אולם משה רבינו לא הניח לאף ולחימה, שהם שלוחי מידת הדין, לצאת, פן חס ושלום יהיה כליון בישראל. וזה מה שאמרו: שתפסו משה להקב"ה כאדם שהוא תופס את חברו בבגדו, דהיינו שתפס משה בבגדי הנקם, שהיא מידת הדין הקשה, ואמר להקב"ה: אין אני מניחך עד שתמחול ותסלח להם.

ספר "כמוצא של רב" בשם הצ"ח (ברכות לב)

אין בין אדם לחברו בלי בין אדם למקום

וישליך (מידו) מִיָּדוֹ (לב, יט)

הכתיב של הפסוק הוא "מידו", לשון יחיד ואילו הקרי "מידיו" לשון רבים, צריך להבין מה זה בא ללמדנו. ביאר הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל: בתחילה חשב משה להשליך את הלוח הראשון בלבד, שהרי כשנכשלו בעבודה זרה לא פגעו במצוות שבין אדם לחברו רק בבין אדם למקום בלבד וזה שייך ללוח הראשון בלבד ולא לשני שהוא בין אדם לחברו, ושוב נמלך שכן לא יתכן שלימות בין אדם לחברו בלי שיהיה שלם גם בבין אדם למקום, לכן תחילה חשב להשתמש ביד אחת בלבד, אבל שוב השתמש בשני ידיו, להשליך על ידם את השני הלוחות.

ספר "לתתך עליין"

וצריך להסביר, כיצד יתכן שהתורה תזהיר שלא לתת יותר מהחיוב? הרי כשאדם רוצה להוסיף ועוד ועוד על חיובו, הוא מגלה בכך את קרבתו להשי"ת, ולשם מה ימנעו ממנו לתת כנדבת ליבו? **החתם סופר** תירץ על כך בפרשת תרומה, על הפסוק **"מאת כל איש אשר ידבנו ליבו"**, היינו כוונתו הטובה, **"תקחו את תרומותי"**. ועל דרך זה אמרו חז"ל, כשנתקשה משה רבינו על נתינת מחצית השקל, הראהו הקב"ה כמין מטבע של אש. דהיינו שזה גופא התקשה משה רבינו, למה יהיו כולם שווים, ומדוע ימנע ה' הטוב מאת הרוצה להרבות? ואז הראה לו הקב"ה מטבע של אש, פירוש, דכזה יתנו, היינו הנדיבות והכוונה והשמחה ואהבת ה' אשר תוקד בקרבו, זו היא עיקר הנתינה. ביקש הקב"ה לחנך את עמו שלעולם הוא אינו מתחשב בכמה נותנים, אלא אך ורק באיך נותנים, ובאיזו כוונה עושים זאת.

רב זילברשטיין שליט"א בספרו "ברכי נפשי"

יהיב חכמתא לחכימין

וְכָלֵב כָּל חָכֵם לֵב נָתַתִּי חֻכְמָה (לא, ו)

אמר רבי יוחנן אין הקב"ה נותן חכמה אלא במי שיש בו חכמה שנאמר: יהיב חכמתא לחכימין, רבי אבהו אמר שנאמר: וכלב כל חכם נתתי חכמה (ברכות נה). צריך להבין אם הקב"ה נותן חכמה רק למי שהוא חכם מנין החכמה הראשונה שיש בו, וכי אינה מהקב"ה? נאמרו כמה ביאורים בזה: **הגה"ג ר' חיים מולוצ'ין** (בספרו "נפש החיים" ש"ד בהגהה): החכמה הראשונה היא יראת ה', כמו שאמר הכתוב **"ראשית חכמה יראת ה'"** וכתוב **"ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה"**, מי שיש בו יראה נותן לו הקב"ה חכמה, וזאת משום שהיראה היא כלי הקיבול של החכמה ובו משתמרת, וכפי שיעור של יראה שתהיה באדם, כך ישפיע עליו הקב"ה חכמה. בספר **"אבן שלמה"** (בהגהה פח, אות ט) מבאר על פי דברי **הגר"א** כי החכמה הראשונה היא מה שיש בכח האדם להשיג ע"י יגיעתו, וכפי יגיעו יוכל לקבל שפע החכמה מלמעלה להבין גם מה שמעבר להשגתו ויגיעתו. **הגאון רב חיים שמואלאביץ** זצ"ל ביאר: החכמה הראשונה היא התשוקה והרצון לחכמה, מי שמוותר על תענוגות עולם הזה וכל חשקו הוא רק להשיג את חכמת התורה, זו היא החכמה הגדולה שיודע להעריך את מה שחשוב באמת, ולאדם כזה הקב"ה משפיע חכמה ודעת להבין ולהשכיל.

ספר "אוצרות התורה"

וְרֵאִיתָ אֶת אֶחָדִי וּפְנִי לֹא יֵרָאוּ (לג, כג)

וראית את אחורי, הראהו קשר של תפילין (רש"י)

הלכה: להתפלל על חלומות רעים ושאר בקשות בברכת כהנים

כתב השו"ע (סימן קל ס"א): מאן חזא חלמא ולא ידע מאי חזא (אי טבא הוא או בישא הוא) ניקום קמי כהני בשעה שעולים לדוכן ונימא הכי ריבוננו של עולם אני שלך וכו' ויכוין דליסיים גם בהדי כהני, דעני ציבורא אמן. ובפסקי תשובות (אות א') כתב: וגם הוא יענה אמן, ואין זה כעונה אמן אחר ברכת עצמו (וכמ"ש במנ"ב ס' קכח סקנ"ו ושעה"צ שם). והש"ץ והכהנים לא יאמרו הרבוש"ע משום הפסק, והוא הדין ליחיד המתפלל עם הש"ץ אף שמותר לו לענות אמן אחר ברכת כהנים (כדלעיל סי' קכ"ח אות ג'), תפלת הרבוש"ע לא יאמר. ונכון לדעת כי גם החלם חלום שודאי רע מועיל התפילה בעת נשיאת כפיים לבטל ולהמתיק החלום. ובזוהר הקדוש כתוב, אפשר לבקש בשעת ברכת כהנים גם על שאר ענינים שצריכים בהם ישועה. פסקי תשובות חלק ב'

פתגם: אין זה בושה להיראות בפני חבר גם בדמעות
ספר "שמחלה"

חקירה: כל תלין

זכות ממון של השכיר לתבוע את שכרו ביומו, דיני ממונות, או רק איסור, דיני איסורים. (משנת יעבץ חו"מ מה)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: ללא שותפות

דיין אחד, שהיו מרגנים אחריו בעיר כי הוא לוקח שוחד, התפלל פעם בבית מדרשו של הגאון בעל "ישועות יעקב", והיה מאריך מאוד במילה אחד שבקריאת שמע. העיר על כך הגאון בעל "ישועות יעקב" אכן יאה לו לזה להטעים את המילה, אחד באריכות יתירה. שכן אמרו חז"ל: כל הדין דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקב"ה המעשה בראשית. הרי דיין זה שאינו דין דין אמת לאמיתו, מפקיע עצמו מן השותפות עם הקב"ה, וממילא הקב"ה הוא אחד ויחיד, ללא שותף. לכן הוא מאריך ב"אחד" ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף לח)

שבת שלום!

מזל טוב ליום הולדת של נכדי אריאל בן חביב

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, צדוק בן מרים, ויקטור חי בן יקוטה, שמחה ג'וזת בת אליז. זרע של קיימה לרינה בת זהרה אנריאט. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

מה ביקש לרמוז לו בקשר של תפילין? במסכת ברכות (ז, א) נאמר כי באומרו "הודיעני נא את דרכך", הקשה משה לפני הקב"ה: רבוננו של עולם, מפני מה יש צדיק וטוב לו ויש צדיק ורע לו, יש רשע וטוב לו ויש רשע ורע לו. כלומר שביקש להביע בפניו את הקושיות והתמיהות על הנהגת הבורא והשגחתו, וחפץ להבין את דרכיו. ועוד נאמר בברכות (ז, א) שבתפילין של הקב"ה כתוב הפסוק: "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ". לפי זה כך ביקש הקב"ה להשיבו על דבריו, אם יש לאדם שאלות על ההשגחה, שיראה שהקב"ה מניח תפילין ובהם נכתב את עמו ישראל ומשתבח בהם "ומי כעמך ישראל". אם כן ברור אפוא שכל מה שעושה להם הרי לטובתם ולמענם, אף אם אינם מבינים זאת.

ספר "משלוח גבוה" בשם רבי חזקיהו אליעזר קאהאן

פסל לך (לד, א)

מדוע צווה הקב"ה למשה לפסול את הלוחות, וכי לא יכול היה משה רבינו לקבל לוחות שניים בלא עמל ויגיעה של פיסול וחציבה? יסוד עמוק בעניין עמל התורה, למד מכאן רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל: החכמה אינה ביד האדם אלא מאת השי"ת, כדברי החכם מכל אדם (משלי ב, ז) "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה", וכל תפקידו של האדם הוא להכשיר ולהכין כלים לקבלת השפע. נמצא שהשפעת החכמה מלמעלה תלויה באדם, על פי מהות וכמות וצורת הכלים שהכין לקבלתה. אם הכין כלי שמן, יוצקים לתוכם שמן, ואם כלים של נפט, יוצקים לתוכם נפט. קודם חטא העגל היו ישראל מזוככים, והיו כלי מוכשר ומוכן לקבלת השפע ממרום, אולם לאחר החטא נשבר הכלי והיו צריכים להכשיר מחדש את הכלי המחזיק ברכה. ככל שהכנת הכלי תהיה שלימה ומעולה, בעמל וביגיעה, כן יוכלו להכשירו לקבלה מחודשת של השפע מאיתו יתברך.

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

וְלֹא יִחְמַד אִישׁ אֶת אֶרְצָהּ בְּעֵלְתָּהּ לְרֹאוֹת אֶת פָּנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה (לד, כד)

הלא גם בפרשת משפטים נאמרה מצות עליה לרגל, ולמה לא הבטיחה שם התורה: "וְלֹא יִחְמַד אִישׁ אֶת אֶרְצָהּ"? ברם, חכמינו אמרו: אלמלא נשתברו לוחות הראשונות לא שלטה בהם אומה ולשון, לפיכך בפרשת משפטים לפני חטא העגל, לא היו מתיירים מפני איש ולא היו צריכים לשום הבטחה. אבל כאן אחרי שבירת הלוחות, היו צריכים להבטחה מיוחדת מאת השם יתברך: "וְלֹא יִחְמַד אִישׁ אֶת אֶרְצָהּ בְּעֵלְתָּהּ לְרֹאוֹת" מעינה של תורה בשם "משן חכמה"

